

Statenmededeling

Onderwerp

Samenwerkingsovereenkomst t.b.v. Van Gogh Nationaal Park i.o.

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De Samenwerkingsovereenkomst in de ontwikkeling van het Van Gogh Nationaal Park.

Aanleiding

In Brabant heeft een groot aantal partijen, waaronder de Provincie Noord-Brabant, de krachten gebundeld om in september 2020 de status Van Gogh Nationaal Park te verkrijgen van Minister Schouten, tijdens de Landschapstriënnale, waarvoor het Van Gogh NP i.o. de gastregio is. Om voor deze status in aanmerking te komen moeten partijen een aanvraag indienen, die voldoet aan de criteria voor Nationale Parken nieuwe stijl. Nationale Parken nieuwe stijl zijn gebieden waar het niet alleen gaat om prachtige natuur "binnen de hekken", maar juist ook over de kwaliteit van het cultuurlandschap eromheen en die zich onderscheiden door een internationaal aansprekend verhaal.

Partijen stellen daarom een Masterplan met Uitvoeringsagenda Van Gogh NP op met daarbij een voorstel voor de governance met uitvoeringsorganisatie. De aanvraag zal op basis van een door alle partijen gedragen plan in het voorjaar van 2020 via de Provincie bij de Minister van LNV moeten worden ingediend.

Bevoegdheid

Ontwikkeling van het Van Gogh NP is een verantwoordelijkheid van GS en opgenomen in het Bestuursakkoord Kwaliteit in Brabant. Uw Staten worden geïnformeerd vanuit de controlerende rol.

Kernboodschap

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

1. Van Gogh NP biedt kansen voor Brabant op gebied van economie, ecologie en sociaal-cultureel

Versterkt natuur, landschap en biodiversiteit in de groene binnentuin van en tot in de groene vingers van de steden

Het gaat daarbij natuurlijk om behoud en versterking van de reeds aanwezige grote aaneengesloten natuurgebieden (zoals de Campina, De Loonse en Drunens Duinen, De Mortelen en de Geelders) en het prachtig cultuurlandschap daaromheen.

Maar daarnaast gaat het in het Van Gogh NP juist ook om het landschap van de toekomst, gekoppeld aan de grote maatschappelijke opgaven van nu, zoals de landbouwtransitie, de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en uitbreidingen van woon- en werklocaties. Dat betekent niet dat er niets kan, maar dat zorgvuldig wordt gekeken of en hoe dit kan met ontwerpkracht en toevoeging van kwaliteit voor het landschap. En met de waarden van Van Gogh als inspiratie: met zijn grote passie voor natuur, landschap en de mens.

Versterkt het ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat (arbeidsmarktbeleid: battle of talent)

De partijen in Brabant zijn ervan overtuigd dat topnatuur en topcultuur, verenigd in het Van Gogh NP, een cruciale vestigingsfactor zijn in het economische hart van Brabant, aantrekkelijk voor het aantrekken en behouden van kenniswerkers en hun families. Topnatuur en -landschap, topcultuur van Van Gogh en een topeconomie vallen hier uniek samen. Daarom is het belang van ontwikkeling Van Gogh NP ook opgenomen in de Nationale Brainport Actieagenda. Ook het Rijk heeft in de ontwerp-NOVI het belang van nationale parken nieuwe stijl omarmd. Het rijk vindt het van belang om een aantrekkelijk ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat te waarborgen en te versterken, en onderstreept het (inter)nationaal belang van het behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten.

Versterkt het leefklimaat door een gezonde, mooie woon- en werkomgeving voor bewoners en faciliteert gemeenschapszin en lokaal initiatief uit de samenleving.

Van Gogh NP tekent voor een gezonde leefomgeving. Zowel voor de bewoners midden in het gebied als in de steden.

Het zet het gebied op de agenda's en draagt zodoende ook bij aan de trots van de vele vrijwilligers, die met grote betrokkenheid werken aan behoud en versterking van het gebied. Op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie en bij het erfgoed van Van Gogh. En dankzij wiens inspanningen de hoge landschappelijke kwaliteit is bereikt die het mogelijk maakt om in aanmerking te komen voor de status Van Gogh NP nieuwe stijl.

Versterkt de vrijetijdseconomie

Zorgt voor extra (meerdaags) bezoek aan Brabant door Brabanders zelf, door Nederlanders en door bezoekers van verder weg. Van Gogh NP gaat voor duurzaam toerisme, gericht op kwaliteit in plaats van kwantiteit, met een goede balans qua spreiding van toeristische druk en afleiding van kwetsbare natuur. Goed voor ondernemers in het gebied en in de steden. Van Gogh NP draagt ook bij aan de doelen van het Rijk om overtoerisme tegen te gaan door spreiding van toeristen.

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

Geeft perspectief aan boeren en voedsel

De boeren zijn en blijven de grootste gebruikers van het cultuurlandschap in het landelijk gebied. Daarom wordt in het Van Gogh NP samengewerkt aan het project Brabants Bodem in het kader van de transitie naar een toekomstbestendige kringlooplandbouw, die bijdraagt aan verbetering van natuur, landschap en biodiversiteit in combinatie met het verdienen van een goede boterham door het creëren van een robuuste regionale afzetmarkt met partners in de keten. Brabants Bodem is een van de grote pijlers in het Van Gogh NP.

Creëert nieuw perspectief voor cultuurhistorisch erfgoed en zet erfgoed in voor andere maatschappelijke opgaven

Brabant is met recht het thuisland van Vincent Van Gogh. Hier is hij opgegroeid, gevormd en heeft hij 25% van zijn werk geschilderd. Op ongeveer 40 plekken is het monumentale erfgoed waar van Gogh is geweest nog te zien, zoals het kerkje en de pastorie in Nuenen.

En de Genneper, de Collse en Opwettense watermolen behoren tot de beroemdste schilderijen uit zijn oeuvre. Zij maken deel uit van de tientallen watermolens die destijds draaiden op de Dommel en die een 'cascade' van watermolenlandschappen vormden. Nu zijn het ankerpunten voor de verdere ontwikkeling van het beekdal van de Dommel als onderdeel van het Van Gogh NP. In het kader van Mozaïek Dommelvallei ontwikkelt de Molenstichting plannen om die landschappen weer zichtbaar te maken en een rol te laten spelen bij klimaatadaptie.

De Van Gogh Sites Foundation werkt aan behoud, ontwikkeling en ontsluiting van dit erfgoed, met hulp van overheden, bedrijven en particulieren. Hierdoor wordt het verhaal van Van Gogh weer tastbaar gemaakt en wordt betekenis gegeven aan het erfgoed.

Naast het monumentale erfgoed is er ook een veertigtal locaties in Brabant van landschappen die Van Gogh hier heeft geschilderd en die nog steeds beleefd kunnen worden, zoals de prachtige populierenlanen.

Van Gogh NP is een extra bezoeks-motief voor dit erfgoed en draagt zo bij aan de taak waar de Van Gogh Sites Foundation in Brabant voor staat.

Omgekeerd draagt het erfgoed van Van Gogh op deze manier ook bij aan andere maatschappelijke opgaven, zoals ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit.

Want het gaat in het Van Gogh NP er niet alleen om dat dit erfgoed kan worden beleefd, maar dat de waarden van Van Gogh ook inspireren om het landschap van de toekomst te ontwikkelen. Met name zijn passie voor natuur, landschap en de mens, experimenteel, non-conformistisch, en met verbeeldingskracht. Met inzet van hedendaagse kunstenaars, architecten en designers, met high tech en innovatief.

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

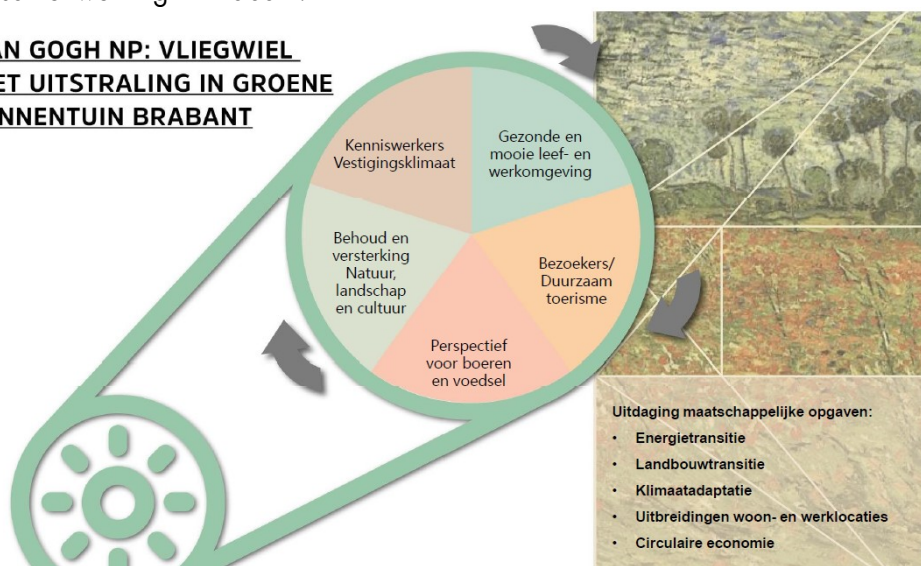
4549202

Een Van Gogh Nationaal Park is een wereldmerk dat Brabant op de kaart zet. Bezoekers van over de hele wereld weten dat je in een Nationaal Park schitterende natuur, bijzondere cultuurlandschappen en prachtige verhalen kunt vinden. Dat geldt zeker voor een Van Gogh NP. Zo zet het Van Gogh Nationaal Park Brabant niet alleen toeristisch op de kaart, maar versterkt het ook onze positie als economische regio van wereldformaat, met een bijzonder aantrekkelijk vestigingsklimaat. Het Van Gogh Nationaal Park is daarmee een vliegwiel voor de gezamenlijke ontwikkeling van Brabant en de versterking van ons landschap, in relatie tot de grote opgaven waarvoor we staan.

2. Van Gogh NP is een samenwerkingsconcept waarin partijen werken aan het landschap van de toekomst met de spirit van Van Gogh

De basisgedachte is dat het Van Gogh NP een vliegwiel is voor de gezamenlijke ontwikkeling van natuur, landschap, cultuur en regionale economie in relatie tot de grote ruimtelijke opgaven. Om zo te werken aan het landschap van de toekomst, gekoppeld aan de grote opgaven van nu: de landbouwtransitie, de energietransitie, klimaatadaptatie en uitbreidingen van woon- en werklocaties. Dat betekent niet dat er niets kan, maar dat (extra) zorgvuldig wordt gekeken of en hoe dit kan met ontwerpkracht, design en toevoeging van kwaliteit voor het landschap. Met van Gogh als inspiratie: met zijn grote passie voor natuur, landschap en de mens. High tech, high green en high social, kenmerkend voor de samenwerking in Brabant.

VAN GOGH NP: Vliegwielen MET UITSTRALING IN GROENE BINNENTUIN BRABANT

3. Geen harde grenzen in de groene binnentuin tot in de grote steden.

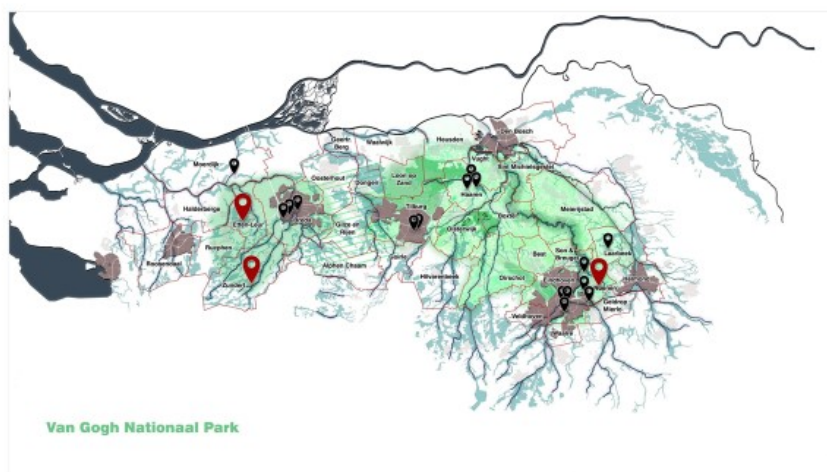
Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

Het zoekgebied voor de ontwikkeling van het Van Gogh NP ligt op de ondergrond van het Brabantse bekenlandschap, omgeven door en met vingers tot in de Brabantse steden. Met daarin het kerngebied tussen Den Bosch, Helmond, Eindhoven en Tilburg en het aandachtsgebied Breda, Zundert en Etten-Leur. Dit komt overeen met het thuisland en het erfgoed van Van Gogh. De definitieve begrenzing, die voldoet aan de criteria van de Standaard zoals die is opgesteld door het Nationale Parkenbureau, wordt uitgewerkt in het Masterplan.

4. Is ontstaan van onderop en dankzij grote betrokkenheid en inzet van vele partijen en vrijwilligers in het gebied

De ambitie is gestart in 2016 waarbij Nationaal Landschap Het Groene Woud, Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen en Brabants Landschap het concept "Van Gogh Nationaal Park" als bidbook hebben ingediend in het kader van de verkiezing van het "mooiste natuurgebied van Nederland". Ook de Provincie Noord-Brabant heeft zich op verzoek van de partijen aangesloten. Het Van Gogh NP hoorde wel bij de finalisten maar niet tot de 3 winnaars. Desondanks geloven alle betrokkenen onverminderd in de kracht en potentie van het Van Gogh NP. In juni 2018 heeft de Stuurgroep van partijen in het bijzijn van de Commissaris van de koning, het Van Gogh NP uitgeroepen tot "in oprichting". Het Van Gogh NP is in 2019 opgenomen in ons Bestuursakkoord Kwaliteit in Brabant, waarmee wij het belang en de kansen van de integrale gebiedsontwikkeling Van Gogh NP in relatie tot de maatschappelijke opgaven, alsmede onze rol in deze cruciale opstartfase aangeven.

Vanaf januari 2019 is het proces in een stroomversnelling gekomen en hebben steeds meer partijen zich gecommitteerd aan het samenwerkingsconcept Van Gogh NP als basis om een gezamenlijk Masterplan te maken voor de aanvraag aan LNV.

Per 1 september 2019 doen ruim 30 partijen mee:

- Overheden: circa 20 gemeenten inclusief de 5 grote steden, 3 waterschappen en de Provincie Noord-Brabant.
- Maatschappelijke organisaties, zoals Brabants Landschap, Natuurmonumenten, SBB, Brabants Particulier Grondbezit, IVN, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie, VisitBrabant, Van Gogh Sites Foundation,
- Vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven zoals RABO-Brabant en Eindhoven Airport.

In de Samenwerkingsovereenkomst die op 10 oktober wordt bekrachtigd onderschrijven alle partners om het van Gogh NP te (onder)steunen en inhoudelijk verder te brengen door het plan te maken voor de aanvraag met het vliegwieltje als samenwerkingsconcept.

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

5. Van Gogh NP heeft goede kaarten om de status NP nieuwe stijl te verwerven: we doen het al!

Nederland werkt aan een nieuw programma voor Nationale Parken nieuwe stijl. De nieuwe parken zijn robuuster en gaan niet alleen over "natuur binnen de hekken", maar juist ook over de kwaliteit van het cultuurlandschap eromheen en onderscheiden zich door een internationaal aansprekend verhaal.

De focus is breder. De versterking van natuur en landschap blijft topprioriteit.

Maar in de nieuwe parken spelen beleefbaarheid, betrokkenheid van burgers en ondernemers en de versterking van de economie een prominente rol.

Samen vormen de nieuwe Nationale Parken het visitekaartje van wat Nederland aan internationale topnatuur en -cultuur te bieden heeft.

Het Van Gogh Nationaal Park voldoet daaraan: De combinatie van toonaangevende natuurgebieden ingebed in een kleinschalig aantrekkelijk agrarisch cultuurlandschap, een innovatieve metropolitane economie én de tastbare erfenis van Van Gogh maakt het Van Gogh Nationaal Park uniek. Het Van Gogh Nationaal Park vertelt een internationaal onderscheidend verhaal.

Bovendien is er al zoveel en wordt er juist in dit gebied al veel geïnvesteerd met projecten die bijdragen aan versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie zoals beoogd met het Van Gogh NP. Bijvoorbeeld door de vele vrijwilligers in Het Groene Woud, bij de Loonse en Drunense Duinen en rondom het erfgoed van Van Gogh. Door uitvoeringsplannen in deelgebieden, zoals bijvoorbeeld voor het Landgoed Pauwels of door het project Mozaïek Dommelvallei en door de projecten in het kader van de drie Landschappen van Allure, die dit jaar worden afgerond.

Steeds meer private partijen omarmen concrete projecten, passend in het concept van het Van Gogh Nationaal Park. Zo draagt de Efteling financieel bij aan de bouw van een 'recreo' (de poort van Pauwels) en is ASML een samenwerking aan gegaan met Van Gogh Sites Foundation.

6. Het momentum voor provinciale (her)positionering is nu

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

Op provinciaal en nationaal niveau is momenteel een serieuze beweging en interesse gaande om landschap als waarde in en rond grootstedelijke regio's verder te ontwikkelen. Om de ruimtelijke ingrepen bij verschillende beleidsdoelen en transitie goed te begeleiden is een schaa sprong nodig om impact te kunnen maken. Met samenwerking en (financiële) steun van publieke en private partijen.

In het verleden zijn meerdere projecten van betekenis gestart zoals de programma's Samen Investeren en Landschappen van Allure. Het Groene Woud heeft de laatste jaren aan kracht ingeboet. Een strategisch niveau en impact is nodig om het centrale Brabantse landschap op de agenda te houden. Een van Gogh NP biedt dit strategisch podium om samen impact te maken in de groene binnentuin van de Brabantse steden.

Het hebben van het label Van Gogh Nationaal Park nieuwe stijl bundelt kracht en kan deuren openen. Het label helpt om focus aan te brengen voor nieuwe partners, bedrijven en instellingen en verbinding te krijgen bij programma's van derden.

7. Van Gogh NP hangt samen met de Landschapstriënnale (LT2020) en het traject Het Volgend Landschap van Brabantstad

De LT2020 is een driejaarlijks landelijk evenement, dat wisselend plaatsvindt in een gebied dat een flinke verandering doormaakt. In 2020 is het Van Gogh NP i.o. daarvoor de gastregio, waarbij in de maand september op diverse locaties in de groene binnentuin van de steden "living labs" plaatsvinden. Hierin werken professionals, bewoners, overheden en maatschappelijke organisaties samen rond maatschappelijke thema's, zoals bijvoorbeeld de energietransitie of de klimaatadaptatie. Deze living labs dragen daarmee structureel bij aan de ontwikkeling van het Van Gogh NP. De LT2020 is daarmee een katalysator en podium voor de ontwikkeling van Gogh NP.

Ook in het kader van Brabantstad worden door iedere stad concrete casussen uitgewerkt, die bijdragen aan landschappelijke kwaliteit en vergroening van de stedelijke uitloopgebieden. Deze ontwikkelingen sluiten eveneens aan als poorten vanuit de steden naar de groene binnentuin, het Van Gogh NP i.o.

um
ktober 2019
:umentnummer
19202

Consequenties

De samenwerkingsovereenkomst "Aanvraag status Van Gogh NP" heeft het karakter van een intentieovereenkomst en verplicht de deelnemende partijen zich in te spannen om tot de aanvraag van de status Nationaal Park aan LNV te komen. De deelnemende partijen behouden hierbij hun eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Afspraken worden gemaakt over het beschikbaar stellen van financiële en personele middelen voor het opstellen van het Masterplan, dat nodig is voor de totstandkoming van de aanvraag. De Provincie Noord-Brabant heeft haar financiële bijdrage hiervoor reeds in 2017 beschikbaar gesteld, onder voorwaarde dat andere partijen dit cofinancieren. Door deze samenwerkingsovereenkomst wordt aan deze voorwaarde nu voldaan. Voordat de aanvraag definitief wordt ingediend wordt deze in de vorm van een Masterplan met Uitvoeringsagenda, Governance en Uitvoeringsorganisatie ter besluitvorming voorgelegd aan de deelnemende partijen, naar verwachting eind maart 2020. De deelnemende partijen hanteren het uitgangspunt dat de aanvraag c.q. de status Nationaal Park geen directe juridische en planologische doorwerking heeft.

Europese en internationale zaken

Communicatie

Bij de ondertekening van de SOK maakt Van Gogh Nationaal Park een persbericht dat via de communicatiekanalen van alle partners kan worden verspreid. Daarnaast wordt een nieuwsbrief ingezet door van Gogh NP.

Vervolg

Om in september 2020 de status Van Gogh NP te ontvangen van Minister Schouten zal omstreeks maart/april een door alle partijen gedragen aanvraag met Masterplan, Uitvoeringsagenda en Governance via ons College moeten worden ingediend. Wij zullen uw Staten hierover informeren.

Datum

1 oktober 2019

Documentnummer

4549202

Bijlage

- Brochure Van Gogh Nationaal Park: waar het landschap van de toekomst wordt gemaakt

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer H.B.W. van den Berg, 06-18303350,
hvdberg@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw A.B.M. Boezeman, 06-18303284,
aboezeman@brabant.nl.